

ตพพ ปัจจัย ประกอบกับสกัมมชาติ

- ว่าโดยกาล บอกความจำเป็น แปลว่า ฟัง.....
- ว่าโดยวาทก ลงหลังสกัมมชาติ เป็นกัมมวาทก เหตุกัมมวาทก
 ลงหลังอกัมมชาติ เป็น ภาววาทก เหตุกัมมวาทก
- ว่าโดยลึงค์ เป็น ๓ ลึงค์
 ในปุงลึงค์แจกอย่าง ปุริส
 ในอิตถीलึงค์ อา ปัจจัย แจกตามแบบ กณญา
 ในนปุงสลึงค์แจกอย่าง กุล

กัมมวาทก / สกัมมชาติ

๑. ตพพ ปัจจัยประกอบกับสกัมมชาติ ใช้เป็นกัมมวาทกเท่านั้น
๒. แจกให้ทั้ง ๓ ลึงค์
 ในปุงลึงค์แจกตามแบบ ปุริส
 ในอิตถीलึงค์ อา ปัจจัย แล้วแจกตามแบบ กณญา
 ในนปุงสลึงค์แจกตามแบบ กุล

ประโยคตัวอย่าง

- กัต.อา. อหํ ฐมมํ สุณฺเณยฺยํ.
 (อ.เรา ฟังฟัง ซึ่งธรรม)
- กัม.กิต. มया ฐมโม สุณฺนิตพฺโพ.
 (อ.ธรรม อันเรา ฟังฟัง)
- กัม.อา. มया ฐมโม สุเยถ.
 (อ.ธรรม อันเรา ฟังฟัง)
- กัต.อา. อหํ อาหารํ ภูณฺเชยฺยํ.
 (อ.เรา ฟังกิน ซึ่งอาหาร)
- กัม.กิต. มया อาหารโร ภูณฺชิตพฺโพ.
 (อ.อาหาร อันบุรุษ ฟังกิน)
- กัม.อา. มया อาหารโร ภูณฺชียเยยฺย.
 (อ.อาหาร อันเรา ฟังกิน)

- กัต.อา. อุปาสโก ทมมํ ภาเสยย.
(อ.อุบาสก ฟังกล่าว ซึ่งกรรม)
- กัม.กิต. อุปาสเคน ทมโม ภาสิตพุโพ.
(อ.กรรม อันอุบาสก ฟังกล่าว)
- กัม.อา. อุปาสเคน ทมโม ภาสียเถ.
(อ.กรรม อันอุบาสก ฟังกล่าว)

เหตุกัมมวาท / สกัมมธาตุ

๑. ลงเหตุปัจจัย คือ เณ ฌย ฌาเป ฌาปย ตัวใดตัวหนึ่งก่อน ลง ตพพ ปัจจัย
๒. ลป ฌ อนุพันธ์ เหลือ เอ อย อาเป อาปย
๓. พุทธิ์ สระต้นธาตุ คือ อ เป็น อา, อิ อี เป็น เอ, เ อ เป็น อาย
อุ อู เป็น โอ, โ อี เป็น อาว
๔. หมวด จรุ ธาตุ ลงเฉพาะ ฌาเป ฌาปย

ตัวอย่างประโยคเหตุกัมมวาท

- เหตุกัต.อา. ปีตา ปุตตํ กมมํ การาเปยย.
(อ.บิดา ยังบุตร ฟังให้ทำ ซึ่งการงาน)
- เหตุกัม.กิต. ปีตรา ปุตตํ กมมํ การापยิตพุพ.
(อ.การงาน อันบิดา ยังบุตร ฟังให้ทำ)
- เหตุกัม.อา. ปีตรา ปุตตํ กมมํ การापียเยย.
(อ.การงาน อันบิดา ยังบุตร ฟังให้ทำ)
- เหตุกัต. อา. โจโร ปรริวารํ ฐนํ โจราเปยย.
(อ.โจร ยังบริวาร ฟังให้ลัก ซึ่งทรัพย์)
- เหตุกัม. กิต. โจเรน ปรริวารํ ฐนํ โจราเปตพุพ.
(อ.ทรัพย์ อันโจร ยังบริวาร ฟังให้ลัก)
- เหตุกัม.อา. โจเรน ปรริวารํ ฐนํ โจราปิเยถ.
(อ.ทรัพย์ อันโจร ยังบริวาร ฟังให้ลัก)

- เหตุกัต. อา. สามิโก สุตฺ โอทโน ปาจาเปยฺย.
(อ.นาย ย้งพ่อคร้ว ฟิงให้หุง ซึ่งข้าวสุก)
- เหตุกัม. กิต. สามิเกน สุตฺ โอทโน ปาจาปัตตพฺโพ.
(อ.ข้าวสุก อันนาย ย้งพ่อคร้ว ฟิงให้หุง)
- เหตุกัม. อา. สามิเกน สุตฺ โอทโน ปาจีเยยฺย.
(อ.ข้าวสุก อันนาย ย้งพ่อคร้ว ฟิงให้หุง)

แบบฝึกหัดท้ายบท

จงแปลเป็นภาษามคธ

๑. อ.ธรรม อันเรา ฟิงฟิงฯ
๒. อ.เรา ฟิงฟิง ซึ่งธรรม ฯ
๓. อ.ธรรม อันท่าน ฟิงบรรลฺฯ

จงแปลเป็นภาษาไทย

๑. อนาถปิณฑฺธิโก วฑฺฒกึ วิหารํ การาเปยฺย ฯ
๒. อนาถปิณฑฺธิเกน วฑฺฒกึ วิหาโร การาปัตตพฺโพ ฯ
๓. ตยา สตฺถุ ฐมฺโม สฺถินิตพฺโพ ฯ